



Kentlerde Kültür Sanat Yönetimi Araştırması

Derya Yağız¹

ORCID: 0009-0009-0429-8493

Çam, F. (2023). Kentlerde Kültür Sanat
Yönetimi Yerel Yönetimler Araştırması.
Ankara. İdealkent Yayınları

İşletme, Uluslararası İlişkiler ve Kamu Yönetimi alanlarında eğitim almış olan yazar Fatih Çam, 2018-2021 yılları arasında ülke genelinde kültür-sanat yönetimi araştırmasını yürütmüştür. 2020 yılından itibaren Ankara Kent Konseyi, Kültür Sanat Çalışma Grubu bileşeni sıfatıyla yerel ölçekte siyasi katılım uygulamalarına dâhil olmuştur. İstanbul merkezli, GÖKTİM (Uluslararası Gönüllü Arama Kurtarma Timi Derneği)'in kurucu üyesidir. Halen yerel yönetimler ve kent araştırmaları ile kültür-sanat politikaları ilişkileri üzerine çalışmalar yürütmekte olan yazar bağlı bulunduğu üniversitede uluslararası lisans ve lisansüstü öğrencilerine Türkiye'nin kültürel varlığını yönetsel paradigmalardan perspektifinden ders olarak okutmaktadır. Ulusal ve uluslararası alanda yönetim bilimi ile diğer disiplinler arasında var olan bağların geliştirilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Araştırmada, konunun merkezinde yer alan kültür-sanat olgusunun, Türkiye'de belediyeler ile olan ilişkileri ve bu ilişkinin meydana getirdiği sonuç ve sorunlar kentsel mekân yönetimi ölçeğinde ele alınmıştır. Böylece kitabın araştırma öznelerinden biri olan kültür-sanat olgusunun Türkiye'de yerel yönetim birimi olan belediyeler (BŞB'ler dâhil) ile olan ilişkisi, son 20 yıllık zaman diliminde incelenmiştir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulu tarafından Onaylı saha araştırması, günümüzde Türkiye'deki Belediyeler ile Kültür-Sanat olgusu arasındaki ilişkinin dinamiklerini ortaya koyarak söz konusu ilişkinin yakın tarihsel

¹ Bağımsız Araştırmacı, E-posta: deryayagiz@gmail.com

bağlamda toplumsal ve kurumsal kültür ile birlikte yaşadığı değişimi anlamaya ve elde edilen bulgular üzerinde bir değerlendirme yapmayı amaçlamaktadır. Çalışmaya, kavramsal plan için kent-sanat-devlet-siyaset ilişkilerini ele alan ve tarihsel süreci aktaran evrensel kaynakların derlenmesiyle başlanmıştır. Tek yönlü bir bakış açısından kaçınmak maksadıyla farklı disiplinlerin ve ideolojik yaklaşımların ışığında gerçekleşen politika üretim süreçleri aktarılmaya gayret edilmiştir. Belirlenen döneme ait verileri toplayabilmek için süreli yayınların yanı sıra geçmişten günümüze değişen mevzuatı anlamak maksadıyla kurumsal arşivlere de başvurulmuştur. Bir sonraki aşamada ise belirlenen yerel yönetim birimleriyle² yarı yapılandırılmış sorularla kurgulanmış birer görüşme yapılmıştır.

Dört ana bölüme ayrılmış olan kitabın ilk bölümünde kent olgusunun tüm sosyal, beşerî ve yönetsel alanların kesişim aralığına yerleştirilmiş olduğu görülmektedir. Kentin kültür ve sanatla olan birebir ve müşterek ilişkisi kavramsal alt yapının açıklanmasında temel platform olarak kullanılmıştır. Kent ve kültür, kent ve sanat alanlarında üst yapının uyguladığı kamu politikaları farklı yaklaşımların ışığında incelenmiştir. Öte yandan tarihsel bir bakış açısıyla siyaset kurumunun da kent ve kültür-sanatla olan ilişkisi anlaşılmaya çalışılmıştır. Böylelikle sanatın ve kültürün, zamanın ruhuna uygun olarak geçirdiği süreç güncel politikaların da dahil olduğu bir zeminde tartışılmaktadır. Açıklanan bilgilerden yola çıkılarak büyük bir araştırma sahasını içine alan çalışmanın teorik altyapısını aktarmak adına endekslerde taramalar yapılmış ve araştırmanın birinci bölümü ilgili alt başlıklarda tarama sonuçlarına ayrılmıştır. Birinci bölümde; kent-kültür ile kent-sanat ilişkisi tanımlayıcı bir yaklaşımla ele alınmaya çalışılmıştır. Yasalar ve teorik çerçeve ile kronolojik dönüşümü oluşturan terimler uygun noktalarda tanımlanmaya çalışılmıştır. İlk bölümde kent ile kültür, kentile sanat ilişkilerini anlayabilmek adına daha önceden yapılmış monografik analizlerden derlenen çıktılar yorumlanarak sunulmuştur. Kamu İdaresi bakımından nesnel bir yer işgal eden toplumsal politikaların kararlaştırılması ile yönetsel alanda var olan yaklaşımların tarihsel, ideolojik ve kültürel kavramsal varlıkları incelenmiştir. Kültür-sanatın birer sosyolojik olgu olarak var olduğu toplumsal uzamda ilk örneklerinden başlayarak geçirdiği gelişim evresinde “kent olgusu”

² Türkiye ölçeğinde büyükşehir ve il belediyeleri; yerleşim-nüfus oranı, kentsel nüfus oranı ile organik bağı bulunan siyasi parti ilişkileri örneklemeleri üzerinden araştırmaya dâhil edilmiştir. Belirlenen yerel yönetimlerin listesi kitabın son bölümündedir.

merkezde yer almış ve merkez etrafında belirginleşen bir araştırma yöntemi uygulanmıştır.

İkinci bölümden başlayarak çalışmanın kapsamı daraltılmıştır. Özellikle bir yönetsel birim olan belediyelerin, küresel ve yerel fonksiyonlarına odaklanılmıştır. İkinci bölümde bazı temel sorulara cevaplar aranmış ve kurgulanan alt başlıklarda belediyelerin kurumsal tarihsel özelliği 1860'lardan itibaren incelenmiştir. İkinci bölümü meydana getiren birincil ve ikincil başlıklar aslında saha araştırması evvelinde gerçekleştirilen açık kaynaklardan ve genel literatürden alınan verilerle mevcut durumun karşılaştırılması amacını gütmektedir. Bu bölümde yoğunluklu olarak Türkiye'deki yerel idarelerin kentsel kültür-sanat yönetim uygulamalarına zemin teşkil eden mevcut hukuki çerçevemercek altına alınmaktadır.

Üçüncü bölümde ise, Türkiye'deki idari teşkilatlanma içerisinde yerel idareler dışında kalan kültür ve sanatın varlığıyla yakın temastakikurumsal yapılar incelenmiştir. Türkiye'de yerel yönetimlerin haricindeki tüm kültürel kurumlar ile uluslararası kuruluşların alana sağladıkları katkılar açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde, alan araştırmasından derlenen bilgiler sunulmuş ve yorumlanmıştır. TBMM'de grubu olsun ya da olmasın sosyal politik tercihleri temsilen siyasi partiler ve ilişkili belediyelerin içerisinde anlamlı örneklem koşullarını taşıyanlar arasından seçilen belediyelerin etkinliklerine odaklanılmıştır. Dördüncü bölümde değerlendirilmek üzere, belirlenen büyükşehir ve il ölçeğindeki belediyeler ile kültürel, sanatsal içerikli görüşmeler yapılmıştır. Yönetim Bilimlerinde akademisyenler, öğrenciler, kamu bürokratları, kültür sanat politikaları ve hizmeti üreten kurumlar, yerel yönetimlerin ilgili birimleri ile uluslararası alanda Türkiye'nin kültür ve sanat yönetimi ile ilişkili kurumlar bu kitaptan faydalanabilecektir. Yükseköğretim müfredatında yer alan kültür sanat yönetimi programına sahip kurumlar ve öğrencileri için de güncel ve genel bilgileri barındırmaktadır.

Sosyolojide olduğu gibi yönetim bilimleri de kültür ve sanatı farklı unsurlardan teşekkül etmiş bir olgu olarak kabul etmektedir. Organizasyonel yapısıyla, devlet erkinin ve otoritenin kentlerdeki varlığı vesayet denetimi adı altında yerel yönetimler eliyle devreye girmektedir. Araştırmanın içeriğinde yer alan çözümleyici ve analitik yöntemler kapsamına aldığı kentleri çoğunlukla yönetim bilimlerinin belirlediği temel kriterler üzerinden değerlendirmiş veya eleştirmiştir. Sosyal bilimlere terminolojik veri seti sağlayan genel kavram ve terimlerin yeterli olmadığı sanatsal kültürel temelli açıklamalarda ise estetik bilgisinin sunduğu kavramlarla ilerlemek tercih edilmiştir. Disiplinler arası yaklaşım, yazarın

uzun zamana yayılan tüm çalışmalarında benimseyip açıklamaya çalıştığı ve her fırsatta toplumu oluşturan katmanların kent odaklı teori ve uygulamalarında var olmasını savunduğu bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Değişen ve dönüşen dünyada hızla tüketilen kültür ve sanatın yeni kamu yönetimi anlayışı içerisinde artık sadece devlet eliyle değil serbest piyasa ekonomisinde kendisine bir yer arayan yerel yönetimlerin de katkısıyla bir hizmet unsuru olarak görülmesi araştırmamızın temel varsayımdır. Kapsam olarak yönetim bilimleri evreninde bulunan yerel bürokrasi ve onun iş görme biçimleri kültür ve sanat hizmeti özelinde ele alınıp değerlendirilmiştir. Türkiye genelinde 30 büyükşehir ve il kademesinde belediye başkanları, daire başkanları ve birim yöneticileri ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bulgular veri analizlerinin yanı sıra gömülü teori ile açıklanmaya çalışılmıştır.

İnsan davranışını kentsel mekânlar üzerinden anlamak için sadece sosyal bilimlerin belirlediği izlek üzerinden ilerlemek yeterli olmayacaktır. İnsanlık tarihini sonraki nesillere ulaştıran sanat ve edebiyatın da aynı amaçları benimsediği rahatlıkla ifade edilebilir. Hareket noktası toplum ve onun müşterek davranış ve tutumlarını açıklamak olunca sanat ve sosyal bilimler arasında sıkı bir yakınlaşmanın varlığından söz edilebilir. Ortaya çıkan tek olumsuz dışsallık her iki alan arasındaki söylem uyumsuzluğu ya da kavram setinin benzeş olmamasıdır. Aynı kapsam içerisinde yerel idarelerin yönetici kademelerinin de genel sanat ve estetik olguları hakkında yeterli donanıma sahip olmadıkları yönünde bulgular çalışmada yer almıştır.

Yazar, kent temelli yönetsel paradigmanın kavramsal zeminini aktarırken sağlam bir alt yapı oluşturmaya gayret etmiştir. Yerel yönetimlerin kültür politikalarının değerlendirmesini özellikle alanlardan başlayarak genele (generic) doğru yönelen bir rota üzerinden gerçekleştirmeyi uygun görmüştür. Anlaşıldığı kadarıyla “kent” ve “kültür” kavramlarını bir arada kullanırken biçimsel tanımların ana eksenlerinin yanında evrensel sanat bilgisinin de özünü aktarmak adına önemli eklemeler yapma ihtiyacı hissetmiştir.

Son dönemde yerel yönetimlerin sunduğu kültür-sanat etkinliklerinin arzında bir büyümenin gerçekleştiği düşünülmektedir. Türk alan yazınında yeterli araştırma konusu edilmemiş olan bu alana yönelik artan ilgi sebebiyle bu çalışmanın gerçekleştirilmiş olma olasılığı akıllara gelmektedir. Bu çalışmayla, yönetim bilimi bağlamında yer alan “belediyecilik” ile sosyolojik olgular olan “kültür-sanat” arasında bir köprü kurularak her iki alanın sınırlarının karşılıklı genişletilmesi sağlanmıştır. Kültür-sanat etkinliklerinin yerel bağlamından çıkarak uluslararası

boyutlara ulaşmış olduğu örnekler Türk belediyeçiliğinde yaygınlık kazanmaktadır. Bu örneklerin artmasıyla kültürel ve sanatsal değerlerin küresel paylaşımı, toplumsal ve bireysel gelişime katkı sağlayacaktır. Öte yandan belediyelerin; iyi yönetim (good governance), sürdürülebilirlik ve sosyal kapsama ilkelerine dayalı bir toplum için sosyal, kültürel ve mesleki gelişim kapasitelerini artırması bu araştırmanın sonuçlarıyla referans değerleri ortaya koymaktadır. Söz konusu araştırmanın amaç ve sonuçlarının disiplinler arası yaklaşımların temel misyon ve ilkeleriyle koşut anlamlar içerdiği değerlendirilmektedir. Kitap içerisinde farklı noktalarda belediye hizmet anlayışının Türkiye ve dünyadaki politika ve etkinliklerini içeren bilgiler sunulmaktadır.

Derya Yağız

Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinden 2007, İstanbul Aydın Üniversitesi Muhasebe ve Denetim Yüksek Lisans Programından 2012 yılında mezun olmuştur. Hisseleri İMKB'de işlem gören enerji şirketlerinin 2006-2010 yıllarına ilişkin finansal tablolar analizine yönelik araştırmalar yürütmüştür. Kültür-Sanat çalışmalarının yanı sıra toplumsal fayda amaçlı "Uluslararası Gönüllü Arama Kurtarma Timi Derneği" (GÖKTİM)' in kurucu başkanıdır. Grup sektör profesyonelleriyle 2018 yılında Uluslararası Gastronomi Kulübü Derneğini (UGAS)'ı kurmuştur.

She graduated from Anadolu University Faculty of Business Administration in 2007 and Istanbul Aydın University Accounting and Auditing Master's Program in 2012. He conducted research on the analysis of financial statements of energy companies whose shares are traded on the ISE for the years 2006-2010. In addition to his culture and arts activities, he is the founding president of the "International Volunteer Search and Rescue Team Association" (GÖKTİM) for social benefit. The group founded the International Gastronomy Club Association (UGAS) in 2018 with industry professionals.

E-posta: deryayagiz@gmail.com